

ALLAS  
RÖSTER  
RÄKNAS



# Skolfam 2017

En sammanställning av resultat och kvalitetsenkäten för läsåret  
2016/2017.

Alla bilder i rapporten kommer från barn som medverkade i det delaktighetsprojekt som genomfördes inom Skolfam 2016.

Stockholm 2017

Ansvarig utgivare:  
Cecilia Sjölander  
Generalsekreterare

Stiftelsen Allmänna Barnhuset  
Post: Box 241 49, 104 51 Stockholm  
Besök: Linnégatan 89 C, 115 23 Stockholm  
Org.nr: 802000-1072

Tel: +46 8 679 60 78  
Fax: +46 8 611 38 41  
[info@allmannabarnhuset.se](mailto:info@allmannabarnhuset.se)

[www.allmannabarnhuset.se](http://www.allmannabarnhuset.se)

## Innehållsförteckning

<b>Bakgrund</b> .....	4
<b>Skolfams organisation</b> .....	5
<b>Skolfams utveckling</b> .....	5
<b>Antal barn i Skolfams olika skeden</b> .....	6
<b>Hur har det gått för de barn som varit med i Skolfam och gått ut grundskolan?</b> .....	8
<b>Skolfams ramverk och manual</b> .....	10
<b>Slutsatser utifrån resultat - och kvalitetsenkäten 2017</b> .....	11
<b>Positiva erfarenheter och framgångsfaktorer</b> .....	12





## Bakgrund

Skolfam är en förebyggande arbetsmodell för barn som är placerade i familjehem och som går i grundskolan årskurs F - 7. Modellen syftar till att öka förutsättningarna för en god utveckling av skolresultat och därmed skapa bättre livschanser och möjligheter till ett bra liv i samhället. Bra skolresultat minskar riskerna för psykisk ohälsa som vuxen.

Enligt artikel 29.1 i Barnkonventionen ska barnets utbildning syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter i fråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga.

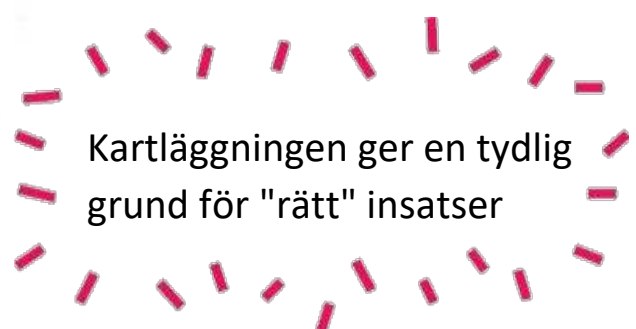
Barnrättskommittén skriver i sina rekommendationer till Sverige att de är oroade över att de stora skillnaderna kvarstår mellan kommuner, län och regioner när det gäller genomförandet av konventionen, bland annat när det gäller tillgängliga resurser till socialtjänsten för barn i riskzonen, och akademiska resultat mellan olika skolor och regioner. Kommittén rekommenderar även att Sverige säkerställer att vi har tillräcklig övervakning och kontroll över situationen för barn som placerats i familjehem eller institutioner, inklusive privata vårdalternativ eller hem för vård och boende.

Arbetsmodellen Skolfam går till så att barnets och familjehemmets socialsekreterare, en psykolog, och en specialpedagog tillsammans gör en individuell kartläggning av ett barns förutsättningar att klara skolan bra. Detta team följer sedan med jämna mellanrum upp hur det går för barnen i skolan. Efter två år görs en ny kartläggning för att stämna av om insatsen gett det förväntade resultatet för barnen.

De framgångsfaktorer som beskrivs i arbetsmodellen är bland annat att Skolfam stärker familjehemsföräldrarna i skolfrågor samt att samverkan mellan socialtjänst, familjehem och skola stärks så att barnens får den skolgång och det stöd de har rätt till. Kartläggningens resultat och återkoppling till skolpersonalen är en annan framgångsfaktor.



En hjälpande hand



## Skolfams organisation

*Det nationella samarbetet kring Skolfam drivs med stöd av Stiftelsen Allmänna Barnhuset.*

I augusti 2017 var arbetsmodellen spridd till 25 kommuner i landet med sammanlagt 39 team, varav alla som är igång med kartläggningar har besvarat enkäten. I varje kommun drivs Skolfamarbetet i samverkan mellan skol- och social-förvaltningarna i de kommuner som arbetar enligt modellen. Resultatuppföljningar av arbetsmodellen har gjorts sedan 2014.

För de flesta team finns det koordinator eller projektledare som stöd i verksamheten. Av

teamen är 83 % en permanent verksamhet och 17 % drivs som tidsbegränsade projekt.

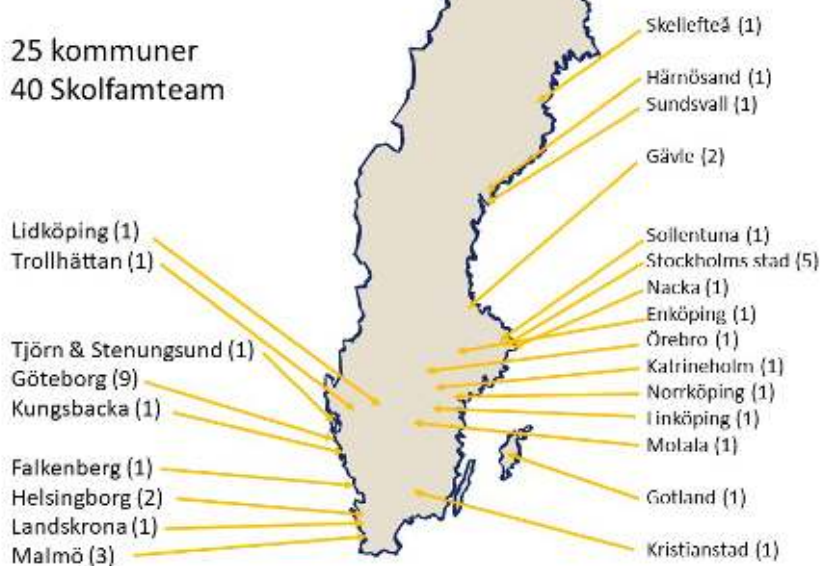
Ett Skolfamteam består av tre professioner: socialsekreterare, specialpedagoger och psykologer. Hälften av psykologerna och två tredjedelar av specialpedagogerna har sin anställning på utbildningsförvaltningar, övriga är anställda på socialtjänsten. Flera team är dock samlokaliserade vilket uppfattas som en framgångsfaktor

## Skolfams utveckling

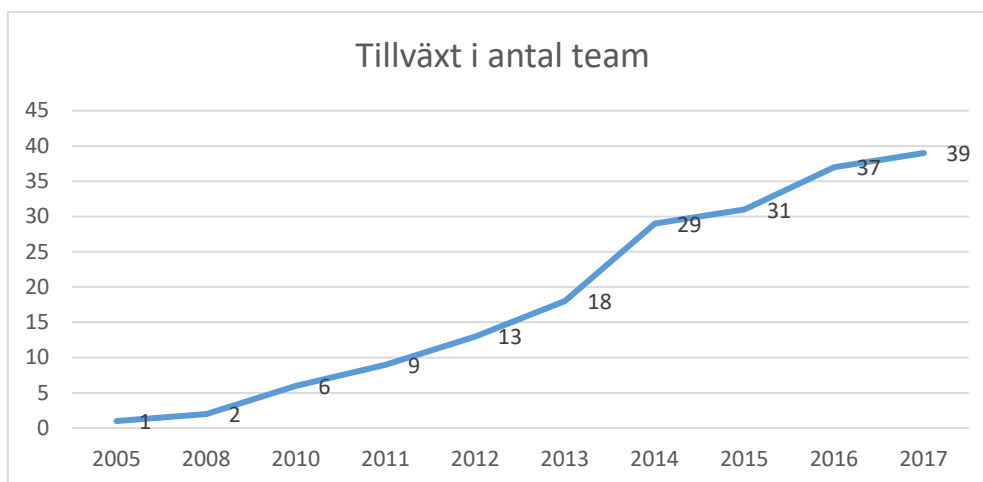
*Skolfam startade som ett projekt i Helsingborgs kommun 2005 med stöd av den forskning som klart visar att skolresultat är en skyddsfaktor för alla barn men speciellt viktigt för familjehemsplacerade barn. Om de går ut skolan med godkända betyg i årskurs 9 halveras riskerna för utanförskap i vuxen ålder.*

### Var finns Skolfam?

25 kommuner  
40 Skolfamteam



Figuren nedan visar tillväxten av Skolfamteam från starten i Helsingborg 2005. Totalt har 43 team startat medan 4 slutade under 2017, bland annat på grund av svårigheter att rekrytera specialpedagog och psykolog.



### **Antal barn i Skolfams olika skeden**

*De senaste fyra åren har teamen svarat på en årlig resultat- och kvalitetsenkät. Detta görs bland annat för att kunna följa resultatutvecklingen av de barn som gått ut årskurs nio. Det är särskilt viktigt eftersom godkända betyg i årskurs nio medför att barnen kan söka till gymnasiet.*

*Familjehemsplacerade barns skolresultat är mycket låga i förhållande till hela populationen därför är det viktigt för Skolfamteamen att sammanställa sina resultat.*

Resultat - och kvalitetsenkäten beskriver hur många barn som är inkluderade i Skolfam och hur många som väntar på att bli inkluderade samt antal barn som gått ut årskurs nio.

Sedan starten 2005 har totalt 812 barn fått en första kartläggning och 465 barn en andra kartläggning av ett Skolfamteam.

I juni 2017 hade 145 av Skolfambarnen slutat årskurs nio. Deras skolresultat ligger klart över riksgenomsnittet för familjehemsplacerade barn. Eftersom teamen startat vid olika tidpunkter genom åren befinner sig kartläggningsfasen för de

inkluderade barnen också i olika skeden i Skolfam.

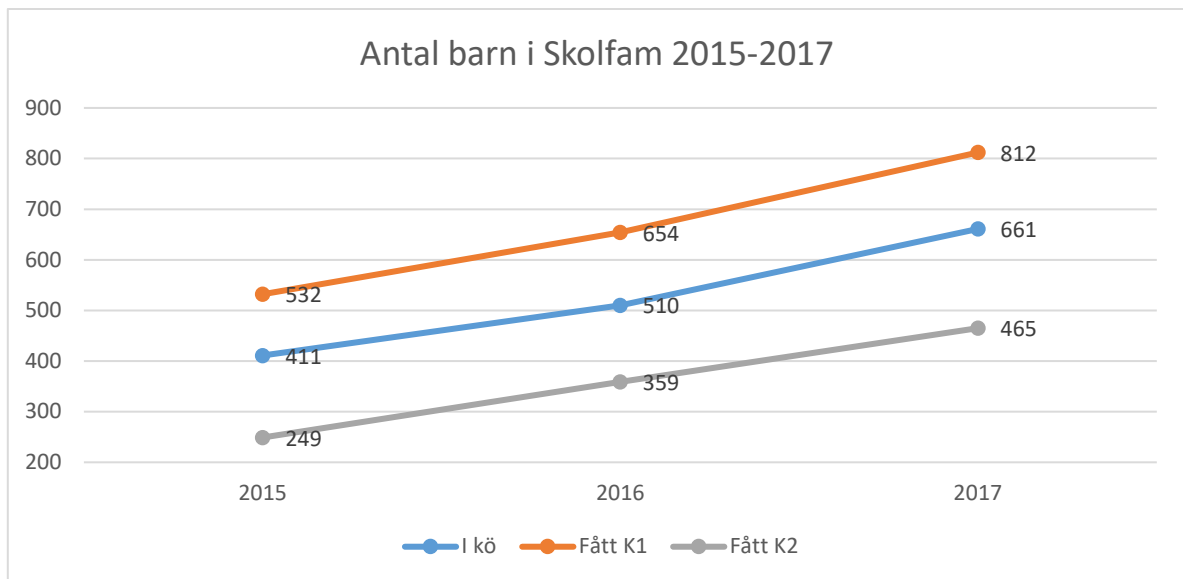
Fördelat på de 39 Skolfamteamen i landet väntar 672 barn på att få inkluderas i Skolfam. Jämför med 2016 har det antalet ökat.

Teamens möjlighet att inkludera nya barn varierar mycket. De team som är i projektform måste stänga sitt intag när man har en full grupp och därmed inga barn i kö och det finns team som har kapacitet att ta in barn i samma ögonblick som de aktualiseras. Några team har inget utrymme

att inkludera nya barn och skulle behöva utöka med ytterligare ett team.

Sedan något år tillbaka har ensamkommande/nyanlända börjat inkluderas i Skolfamarbetet. Nyanlända barn förekommer främst i Malmö, Norrköping och Angered. Det är bara 13 team som saknar nyanlända i Skolfam. Totalt utgör andelen

nyanlända 14,4 % av barnen i kö. 5,5 % av dem har fått en första kartläggningen och 4,1 % har fått den andra kartläggningen. Detta återspeglar möjligtvis den stora tillströmningen av flyktingar som kom till Sverige 2015-2016.



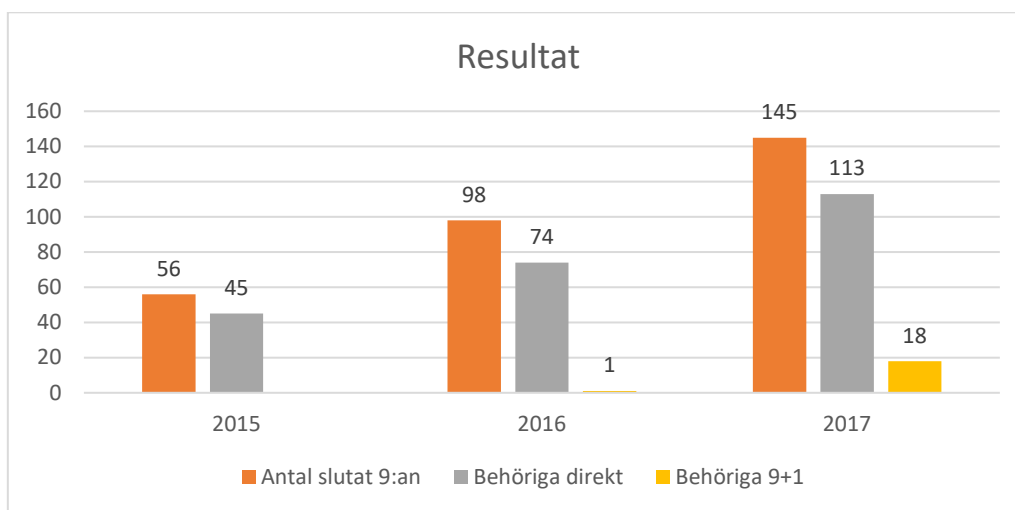
"genom skolfam har vi fått en till  
medspelare kring barnen"  
Rektor åk 6-9

## Hur har det gått för de barn som varit med i Skolfam och gått ut grundskolan?

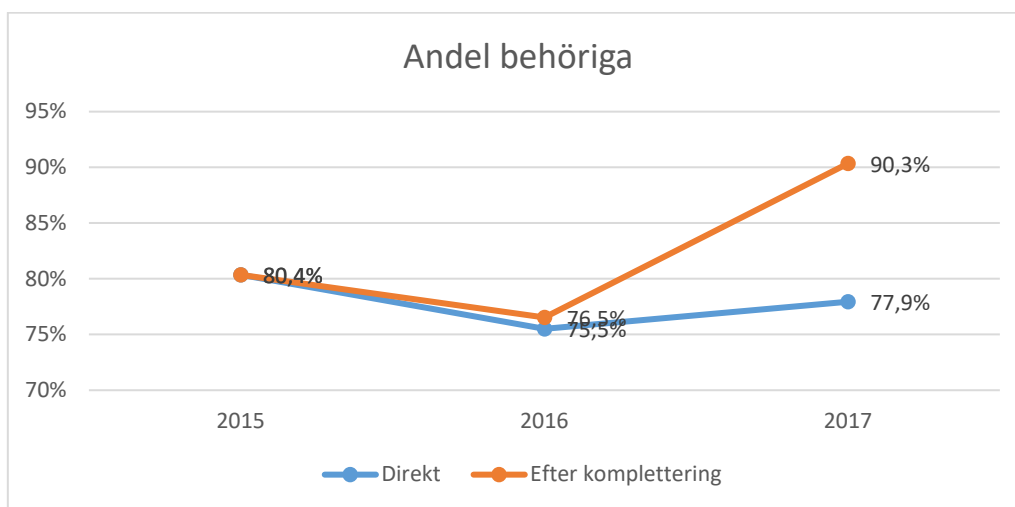
Av de 145 Skolfambarn som slutat grundskolan, har 113 behörighet till åtminstone gymnasieskolans yrkesförberedande program direkt vid avslutningen åk 9. Det är en andel som motsvarar 77,9 %. Vid förra årets sammanställning var motsvarande siffror 98 barn som slutat grundskolan, varav 74, 75,5 %, med behörighet till gymnasieskolan. Den tidigare nedåtgående trenden i resultat är således bruten vid 2017 års sammanställning.

Ytterligare 18 Skolfambarn har fått behörighet till gymnasieskolan efter ett års komplettering, vilket ger en andel om 90,3 %.

Detta ligger i linje med nationella registerdata, som beskriver att andelen som klarar behörighet till gymnasiet ökar med ca 15 % ett år efter examen från årskurs 9. Skolfam gör skillnad på riktigt, vi höjer oddsen från ca 46-47 % till 78 %, alltså från fem av tio till åtta av tio.



Figur 4, resultat i antal barn som slutat grundskola med behörighet till gymnasium



Figur 5, resultat som andel av barn som slutat grundskolan, direkt och efter komplettering



## Kvalitet och utveckling av Skolfam

Den effektstudie som genomfördes av Centrum för psykiatriforskning på uppdrag av Socialstyrelsen under tiden 2011 till 2015 visade att Skolfams resultat pekar mot små förbättringar när det gäller perceptuell förmåga, allmän kognitiv förmåga och läsförmåga, samt att Skolfam fungerar som en skyddsfaktor mot negativ utveckling, jämfört med ordinarie kommunalt stöd bland familjehemsplacerade barn i Sverige.

Att Skolfam inbegriper ett långvarigt och strukturellt stöd till familjehemsplacerade barn med syfte att främja välmående och skolprestation motiverar att Skolfam-verksamheten bör fortsätta bedrivas.

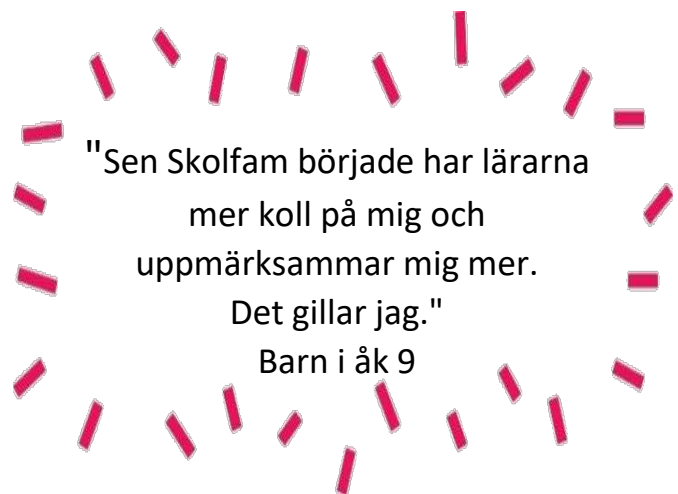
Rekommendationer är att Skolfam kontinuerligt utvärderas för att säkerställa kvaliteten i arbetet och att verksamheten utvärderas under längre tidsperioder än två år för att undersöka långtidseffekter. Under våren 2017 genomfördes en forskarhearing för att diskutera hur en eventuell fortsatt studie kan göras.

Under läsåret 2016/2017 genomfördes ett projekt med stöd av regeringsmedel, Barns Delaktighet. Ungdomar som varit med i Skolfam samtalande genom modellen "Unga Direkt" genom att framförallt prata om sina tankar om hur barn görs delaktiga i modellen. Ungdomarnas tankar om Skolfam kommer vara en del av den revidering som ska göras av Skolfams manual och Ramverk.

En viktig del Skolfams nätverk gör är att utvärdera dels hur skolor, föräldrar och barn uppfattar Skolfams arbete dels att utvärdera sitt interna arbete.

Flera av Skolfamteamen ger böcker till de placerade barnen som en sporre till deras läsutveckling. Erfarenheter från Letterbox Club i England visar att det är mycket uppskattat av både barn och familjehemsföräldrar att barnen får ett bokpaket (6 månader/år).

Region Jönköping gjorde en pilotstudie 2016 med goda resultat. Barn som är inkluderade i Skolfam kommer att medverka i en ny studie som genomförs hösten 2017.



## Skolfams ramverk och manual

*Skolfams arbetsmodell har en manual och ett ramverk som anslutna kommuner rättar sig efter.*

Styrdokumenterna utvecklas hela tiden genom en kedja av kvalitetssäkring. Bland annat genom att Skolfams nätverk löpande utbildar varandra vilket är speciellt viktigt då nya team startat. Nätverket har också professionsdagar och konferenser som ett

led i kvalitetsarbetet. Frågor som diskuteras kan komma från teamen till styrgruppen eller från styrgruppen till teamen som har bäring på arbetsmodellens utveckling.

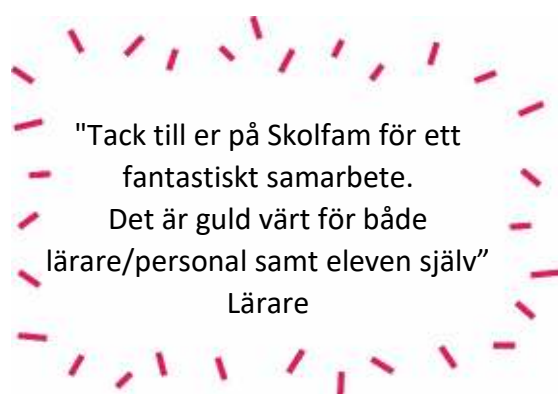


## Slutsatser utifrån resultat - och kvalitetsenkäten 2017

*Antalet barn som väntar på att få starta Skolfam har utökats jämfört med 2016. Motsvarande analys förra året visade på en minskning av kön i redan etablerade team vilket alltså innebär att vi ser ett trendbrott med ökande köer både totalt sett och även i kommuner där det redan finns en etablerad Skolfamverksamhet.*

Tillväxten, räknat i antal barn som fått kartläggning 1 sedan förra året, är 158 barn. Om vi undantar de team som startat det senaste året, för att få en bild av hur nyinflödet i redan fyllda team ser ut, är det i medel 4,2 barn per "etablerat" team.

Nyanlända barn har ökat i Skolfam och förekommer främst i Malmö, Norrköping och Angered, men även i Stockholm och Gävle, samt enstaka barn i andra team. Det är tretton team som rapporterar att de inte har några nyanlända barn i något skede. Vid förra årets sammanställning hade 359 barn fått den andra kartläggningen. I år har den gruppen utökats med 106 kartläggningar till att omfatta 465 barn. Det har även detta år gjorts fler "K1" än "K2" vilket följer naturligt av nya team som startar med full kapacitet, men utan befintliga barn att följa upp.



Resultatet, mätt i andelen familjehemsbarn som blir behöriga till gymnasieskolan, är 77,9 % direkt efter åk 9, jämfört med 75,5 %

förra året och 80,4 % år 2015. En uppgång med 2,4 procentenheter. Detta är glädjande nyheter för Skolfam och antyder att teamens enträgna arbete med att stärka kvaliteten har givit frukt och nu börjar synas i resultaten. Det är också ett kvitto på att systematisk uppföljning av resultat är viktigt. Det var en nedåtgående trend av lägre andelar barn som klarade gymnasiebehörighet under många år och det har motiverat oss till ett arbete för att stärka kvaliteten i det arbete som vi, skola och familjehem gör. Nu ser vi mätbara resultat av detta arbete

Jämfört med den undersökning som Marie Berlin gjorde hösten 2015, av alla familjehemsplacerade barn i Sverige, är siffrorna 44 % pojkar och 49 % flickor som klarar behörighet samma år de slutar 9:an. Sedan klarar ytterligare ca 15 % behörigheten ett år efter examen från grundskolan. För Skolfams del är det år 2017 hela 90,3 % som klarar behörighet till gymnasiet med ett års komplettering efter grundskolan. Skolfam gör skillnad på riktigt, vi höjer oddsens från ca 46-47 % till 78 %, alltså från fem av tio till åtta av tio.



## Positiva erfarenheter och framgångsfaktorer

*I resultat - och kvalitetsenkäten finns möjlighet för teamen att lämna kommentarer om vilka positiva erfarenheter de har samt vilka framgångsfaktorer de ser i arbetet med Skolfam. Även utmaningar beskrivs i enkätsvaren.*

Av enkätsvaren framgår att när teamen är samlokaliserade stärker det teamen professionellt i möten med skola, familjehem och barn. Samverkan mellan olika professioner ger en helhetsbild av barnet. När tvärprofessionella kompetenserna finslipas och fördjupas kan återkoppling av en kartläggning bli tydligare. En framgångsfaktor är att vara så manualtrogna som möjligt.

Teamen ser också att uppföljning av arbetet med Skolfam i barn- och utbildningsnämnden och socialnämnden samt en stark förankring i organisationen ger teamen det mandat de behöver för att kunna utföra ett bra arbete.

Glädjande är att barnen också görs mer delaktiga genom att få säga vad de tycker före eller på ett möte. Uppföljningsmöten på skolan sker med regelbundenhet minst en gång per termin. Då ska barnet bjudas in så att de får möjlighet att välja om de vill vara med på hela mötet, delar av det eller inte alls.

Många team ger barnen böcker/bokpaket som gett barnen en större lust till att läsa. Det förekommer också att samarbete med

bibliotek har startat. Att använda olika typer av Skattningsdokument där barnen får "tycka till" ger teamen kunskap om hur barnen uppfattar sin skola och Skolfam.

Sist men inte minsta av de positiva kommentarerna är den samverkan teamet får till mellan familjehem, skola och socialtjänst. Familjehemmen stärks av att ha stöd av teamet i skolmöten. Skolfams medverkan kring barnet leder också till av det blir gedigna och kvalitativa överlämningar från skola till skola eller från lärare till lärare.

Socialsekreterare får ny kunskap som leder till spridning av förhållningssätt om skolrelaterat arbete med familjehemsplacerade barn.

Handledning till både familjehem och skolans personal ses också som en framgångsfaktor



Skolfam borde  
finnas för fler  
ungdomar!

## Utmaningar som beskrivs i arbetet med Skolfam

*Det har sedan förra enkäten 2016 då det var en stor personalomsättning på socialsekreterare, nu även börjat omfatta psykologer, specialpedagoger och lärare i skolan.. Osäkerhet i ekonomi och ett ökat antal barn som ej kan inkluderas i Skolfamarbetet är andra utmaningar teamen står inför.*

Den största utmaningen för teamen är att det är en fortsatt hög personalomsättning som nu utökats att även omfatta psykologer och pedagoger. Detta leder till att arbetet delvis stannar upp då möten får skjutas på eller att t.ex. uppföljningsmöten består av färre professioner. Kompetens försvinner och nya medarbetare behöver utbildas vilket tar tid i anspråk av annat arbete. Att bibehålla kvalitén på Skolfamarbetet blir därmed en utmaning.

Framförallt blir det svårt för socialsekreterarna att prioritera Skolfam då det är personalbrist. Detta leder till att psykologen och specialpedagogen blir ensamma och teamets sammansättning haltar.

En annan svårighet som påpekas är att finansieringen av teamen är osäker, framförallt för de team som är i projektform. Det har även förekommit att en kommun

avslutat Skolfam (efter 5 år) för att ersätta det med en annan form av "skolteam".

Det finns flera kommuner som skulle behöva ytterligare team för att kunna ta in de barn som står på kö. Skolfam är ju en förebyggande arbetsmodell därför är det viktigt att insatsen startar tidigt under grundskoletiden för att uppnå bäst effekt.



Hjälp alla syskon i familjen.





skolfam



Alla är lika värda

